

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยไว้ ๓ ประเด็น คือ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องขวัญและประเพณีการทำขวัญ (๒) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องขวัญและประเพณีการทำขวัญของชาวพุทธในเขตอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ (๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องขวัญและประเพณีการทำขวัญของชาวพุทธในเขตอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งจากการดำเนินการวิจัยมาทั้งหมดสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

แนวคิดเรื่องขวัญและประเพณีการทำขวัญที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้น คำว่าขวัญ หมายถึง สิริ หรือความมีสิริ หรือความเข้มแข็งทางด้านจิตใจอันเนื่องมาจากบุญ หรืออีกความหมายหนึ่ง หมายถึงสภาพจิตหรือกระบวนการทำงานของจิตที่รับรู้อารมณ์ โดยจิตที่รับรู้แบบเสวยโลกภายนอก ย่อมให้ผลสองด้านคือดีกับไม่ดี หรืออัฐฐารมณ์กับอนิฏฐารมณ์ การเสวยโลกแบบนี้ก่อให้เกิดความสุข และความทุกข์ความสุขและทุกข์นี้เองที่เรียกว่าอาการขวัญดีขวัญเสีย เนื่องจากจิตยังมีเลสคือตัณหา อุปาทานยึดมั่นถือมั่นในอารมณ์และความรู้สึกที่เข้ามากระทบทำให้เกิดการปรุงแต่งมีตัวมีตนจนเกิดอาการกลัวและตกใจ เราเรียกอาการเช่นนี้ว่า ขวัญเสียหรือเสียขวัญ แต่ถ้าเกิดรับรู้อารมณ์ที่ดีก็ทำให้เรามีความสุข อาการเช่นนี้เรียกว่าขวัญดี ดังนั้น ขวัญทางพระพุทธศาสนาจึงไม่ใช่อื่นไกลแต่หมายถึงจิตนั่นเอง

อนึ่ง ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาได้ระบุเอาไว้ว่าก่อนการเกิดขึ้นของพระพุทธศาสนานั้นชาวอินเดียได้มีความเชื่อเรื่องขวัญมาก่อนแล้วและได้ปฏิบัติต่อคำสอนนั้นด้วยพิธีการที่เรียกว่าการเรียกขวัญ เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งของพราหมณ์ที่จะต้องร่ายมนต์เพื่อเรียกขวัญหรือเจตภูติตามความเชื่อของพราหมณ์ให้เข้ามาสู่ร่างกาย และมีการประกอบพิธีกรรมอันเป็นการเฉลิมฉลองขวัญของคนและสัตว์อยู่เป็นประจำ เรียกว่าการทำขวัญโดยใช้ศัพท์ว่ามงคล คือการทำขวัญหรือมีการบายศรีสู่ขวัญ อนึ่ง หลักการเรื่องขวัญของพระพุทธศาสนานั้นมีหลักการพื้นฐานอยู่ที่ความไม่เป็นของเที่ยง เป็นทุกข์และไม่เป็นตัวตนตามหลักอนัตตา นอกจากนั้นขวัญยังตกอยู่ในกฎธรรมชาติคือหลักปฏิจจสมุปบาทและอิทัปปิจจยตา และที่สุดก็คือหลักกรรม ซึ่งหลักกาเช่นนี้เป็นหลักการเฉพาะของพระพุทธศาสนาที่เน้นย้ำว่าขวัญหรือจิตของพระพุทธศาสนานั้นไม่ใช่อัตตา แต่เป็นอนัตตา

ส่วนแนวคิดเรื่องขวัญและประเพณีการทำขวัญของชาวพุทธในเขตอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ นั้น พบว่า หลักแนวคิดเรื่องขวัญเป็นหลักเดียวกับหลักแนวคิดเรื่องขวัญของพระพุทธศาสนา คือเห็นว่าขวัญก็คือจิต และมีสภาพที่เปลี่ยนไปตามอารมณ์ ชาวอำเภอท่าตูมนั้นมีรูปแบบการทำขวัญอยู่ ๓ รูปแบบตามกลุ่มชาติพันธุ์ คือ กาทำขวัญแบบลาว แบบส่วยหรือกูย และแบบเขมร โดยลาวกับส่วยนั้นสามารถประยุกต์หลักการเข้ากันได้ แต่จะแตกต่างเฉพาะเขมรที่มีบางขั้นตอนที่แปลกออกไป แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ไม่ได้ถือว่าเป็นปัญหา และเนื่องจากชาวอำเภอท่าตูม เป็นชาวพุทธที่เข้มแข็งดังนั้น จึงนิยมประกอบพิธีกรรมการสู่ขวัญภายใต้บริบทความเชื่อของพระพุทธศาสนา โดยมีผู้ประกอบพิธีกรรมอยู่ ๒ ประเภทคือ พระสงฆ์และคฤหัสถ์ โดยพระสงฆ์จะทำหน้าที่เฉพาะในคราวที่มีการสู่ขวัญในวัด ไม่ออกไปทำข้างนอกเหมือนฆราวาสที่เรียกกันว่าเป็นหมอสูตรขวัญ อนึ่งหมอสูตรขวัญโดยมากจะเรียนวิธีการสูตรขวัญมาจากการบวชเป็นพระแต่ก็มีปัจจุบันที่มีการเปิดการเรียนการสอนกันโดยไม่ผ่านวัดก็มีแต่ยังคงไม่ได้รับความสนใจมากนัก

ในพิธีกรรมการสู่ขวัญหรือสูตรขวัญของชาวอำเภอดำรง จังหวัดสุรินทร์นั้นก่อให้เกิดผลหลายประการ เช่น ทำให้เกิดความสบายใจ ทำให้เกิดความสามัคคี ทำให้เกิดการอนุรักษ์และศึกษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้เกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิต เป็นต้น

๕.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากผลการศึกษาความเชื่อเรื่องการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องขวัญและประเพณีการทำขวัญของชาวพุทธในเขตอำเภอดำรง จังหวัดสุรินทร์ มาทั้งหมด ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีบางประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสู่ขวัญที่ยังต้องศึกษาต่อไปในอนาคต ซึ่งประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นสมควรว่าจะต้องมีการศึกษากันต่อไปมีดังต่อไปนี้

(๑) การนำไปศึกษาในประเด็น การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการสู่ขวัญของจังหวัดสุรินทร์กับพิธีกรรมการทำขวัญของชาวล้านนา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการความเชื่อและรูปแบบของความเชื่อในเรื่องการสู่ขวัญกับการทำขวัญว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

(๒) การนำไปศึกษาในประเด็น การศึกษาความเชื่อองค์ประกอบความเชื่อเรื่องการสู่ขวัญตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนากับการสู่ขวัญตามความเชื่อของชาวกัมพูชาว่าในบริบทของความเชื่อเดียวกันนั้นผู้คนสองประเทศมีความเชื่อเรื่องการสู่ขวัญเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

(๓) การนำไปศึกษาในประเด็น ทักษะคติของประชาชนที่มีต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมการสู่ขวัญของจังหวัดสุรินทร์ว่าประชาชนในจังหวัดสุรินทร์นั้นมีทัศนคติเช่นไรและมีความคาดหวังอย่างไรกับการเข้าร่วมพิธีกรรมการสู่ขวัญในจังหวัดสุรินทร์